

Afsnit X – Mellemøst konflikten - To flygtningefolk i konflikt

1. Forord

Der har de sidste 50 år været gjort utallige forsøg på at løse Mellemøstkonflikten og skønt den stadig synes at stå i lys lue, har der været gjort betydelige fremskridt. Jordan og Egypten har sluttet fred med Israel og resten af den arabiske verden synes i dag at acceptere Israels ret til eksistens.

Konflikten er dermed begrænset til Israel og palæstinenserne. Med Oslo-processens igangsættelse blev der håb om, at også denne konflikt ville kunne finde en afslutning og en varig fred introduceres til området.

I skrivende stund synes dog alle gode intentioner at være stillet skakmat af den igangværende intifada og Israels reaktioner på den. De progressive og fredssøgende kræfter på begge sider må igen og igen se deres tiltag blokeret af stærkt nationalistiske, uforsonlige og kompromis-afvisende kræfter.

Grunden til at disse kræfter har så stort held med at hindre fredsprocessen i at nå et resultat skal uden tvivl søges i, at befolkningerne på begge sider er gennemsyret af angst, mistro og et nærmest uforsonligt had. Er denne tolkning korrekt, vil ingen fredsftale - uagtet dens territoriale indrømmelser, rekompensationer eller repatrieringer - have nogen fremtid før begge befolkningsgrupper har været gennem en ansvarserkendelse, en udsoning og en åben forsoning. Begge parter må erkende deres ansvar for de uhyrligheder de har tilføjet hinandens befolkninger og søge denne forsoning. Først da kan der dannes den gensidige tillid og respekt, der er en basal nødvendighed for en varig og holdbar fred.

For at nå til en sådan ansvarserkendelse, der nødvendigvis må omfatte begge befolkningsgrupper, er det nødvendigt at se tilbage på de lidelser som konflikten mellem de to folk har medført og som ligger til grund for såvel det nuværende had, som for tilstanden af mistro og afvisning. Begge befolkningers øjne må lukkes op for modpartens lidelser og begge parter må tage ansvar for sin rolle i disse lidelser. En sådan proces kan kun sættes i gang ved en gennemgribende historisk revision, hvor de nationalistiske myter, der kendetegner begge parter historieskrivning afsløres, og sandheden blottlægges og erkendes.

Dette essay vil søge at påvise paralleller og kontraster i de lidelser de to folk har været udsat for ved en sammenligning af de to folks flygtningesituationer: den palæstinensiske som følge af flugten fra Israel og den jødiske som følge af flugten fra den arabiske verden - (såvel som Europa). I processen vil de myter der holder de to grupper forstenet i had og mistro søges punkteret.

2. Indledning

Som nævnt i forordet er det dette essays målsætning at foretage en sammenligning af dels palæstinenserne, dels de arabiske jøders lidelser i forbindelse med såvel deres eksistens i deres respektive hjemlande, som de lidelser de påførtes som følge af deres flugt fra disse i perioden op til, under og umiddelbart efter 1948.

I analysen af de forskellige historiske begivenheder vil der blive søgt sat spørgsmålstejn ved de mange myter der, af pragmatiske politiske grunde, er blevet indskrevet i såvel den israelske, som den palæstinensiske og arabiske historieskrivning.

Formålet er, gennem en hudløs ærlig og smertefuld erkendelse af lidelsernes virkelige årsag, at skabe et objektivt grundlag for en bred, folkelig, moralsk erkendelse af ansvar og skyld for

alle involverede parter, der kan føre til udsoning og forsoning mellem parterne og dermed skabe grundlag for en varig og absolut fred mellem de to folk.

Følgende tekst vil analysere de arabiske jøders eksistens som en undertrykt minoritet i den arabiske verden frem til deres flugt i løbet af tiåret efter Israels etablering, som det blandt andet kommer til udtryk i det islamiske begreb, *Dhimmitude*. Analysen vil blive sammenlignet med en tilsvarende analyse af den marginalisering og diskrimination som den palæstinensisk-arabiske befolkning blev udsat for under Palæstina Mandatet frem til 1948. Endvidere vil 1948-krigen - 'Al Nakba' (katastrofen) i palæstinensisk terminologi eller 'Uafhængighedskrigen' i Israelsk - blive analyseret med henblik på at belyse de faktorer, der førte til, at mellem 700.000 og 750.000 palæstinensiske arabere flygtede til de omkringliggende arabiske stater, det være sig af angst for fremtiden, eller som følge af israelsk pres og/eller deportation.

Denne, for det palæstinensiske folk, så katastrofale flygtningesituation vil blive sammenlignet med flugten fra de arabiske lande af omkring 860.000 arabiske jøder i tiåret efter -48, samt de faktorer der førte til denne flugt. Der vil ligeledes blive dokumenteret en sammenhæng mellem den jødiske flugt fra den arabiske verden og den israelsk-palæstinensiske konflikt. Ovennævnte sammenligninger vil føre til en overordnet parallelisering af de to folks traumatiske oplevelser i forbindelse med konflikten, og der vil uden tvivl vise sig en hel del lighedspunkter, men dog også en række forskelle.

Skønt det her ikke er formålet at afveje skyld og ansvar med det formål ensidigt at fordømme den ene eller den anden af parterne, må det dog forventes at Israel vil fremstå som hovedansvarlig for den palæstinensiske flygtningesituation, men på ingen måde eneansvarlig. De omkringliggende arabiske nationer og det palæstinensiske folk vil også måtte påtage sig et ansvar. Ligeledes vil det stå klart at palæstinenserne nok havde relativt lidt med den jødiske flugt fra den arabiske verden at gøre, men at de alligevel, sammen med den øvrige arabiske verden, må påtage sig et ansvar herfor.

3. Jødisk eksistens i og flugt fra den arabiske verden

Det jødiske folk har uden sammenligning været verdenshistoriens flygtningefolk *per se*. Det er derfor også et paradoks og for folket, som baseret på en etisk lovreligion, en uheldig situation, at det tvunget af disse forfølgelser og som overlevende et, i menneskehedens historie, enestående forsøg på genocide mod det, ved sin hjemvenden til sit hjemland i Palæstina, kommer til at sende et andet folk ud i landflygtighed.

Den jødiske eksistens i hvad vi kalder den arabiske verden tog sin begyndelse ca. 586BCE, da folket førtes i eksil i Babylon (det nuværende Irak og til dels Iran). Efter eksilets ophør forblev mange i Babylon, - (De Ti Forsvundne Stammer).

I tiden frem til islams tilbliven levede de jødiske stammer side om side med de arabiske i en traditionel stammekultur, hvor de kun adskilte sig fra de øvrige ved deres religiøse særpræg og ved det specielle fænomen, at de besad en overordnet nationalitetsfølelse, ideen om at være ét folk på tværs af territorier, lande og kontinenter.

Det var først med fremkomsten af den stærkt politiske og imperialistiske religion, islam, at der blev sat spørgsmålstegn ved den jødiske eksistens i den arabiske verden. Islam så og ser det som sin religiøse pligt at erobre og islamisere verden. Hvor islam trængte frem, blev der konverteret med overtalelse, brandbeskatning og 'ved sværdet'. Kun 'Ahl al Ketab' - ('Bogens Folk', dvs. zaratustraer, kristne og jøder) kunne få lov til at leve i den arabisk-islamiske verden med deres egen religion, og kun betinget af at de indgik i et 'undermenneskeforhold' til muslimerne, der fratog dem alle menneskerettigheder, en *Dhimmitude*-pagt - *dhimma*. Hermed startede den jødiske (og kristne) eksistens som undertrykt og diskrimineret i den arabiske verden.

4 . Dhimmitude – (Dhimmah)

Dhimmitude- konceptet tager udgangspunkt i forståelsen af muslimerne som det eneste **rigtige** menneske. De vantro skal konverteres eller udslettes, hvorimod *dhimmi*'erne, der jo tror på den samme Gud og derfor ikke kan udslettes eller konverteres mod deres vilje, kan tilbydes en eksistens som udstødte, men dog tolererede under islamisk overherredømme. Vel at mærke forudsat at de indgår en *dhimma*-pagt med det muslimske 'herremenneske'.

“De der ikke besidder de åbenbarede skrifter har, i teorien, valget mellem Islam og døden. De andre, dvs. Jøderne og de kristne [Ahl al Ketab] tilbydes beskyttet status, i overensstemmelse med betingelserne for erobringen, herefter vil de være *dhimmis* - folk beskyttet af islams lov ”.¹

Denne beskyttelse er imidlertid afhængig af absolut og ubetinget accept og overholdelse af de konditioner, der er nedlagt i *dhimma*-forholdet. Ved indgåelse af forholdet opnås retten til liv, men et liv med en lang række nærmere definerede begrænsninger og pligter:

“Den første ret er retten til at leve, som blev indrømmet dem efter betaling af *jizya* (Koran IX,29)

Livet [for en *dhimmi*] betragtes ikke som en naturlig ret. Det er en ret, som hver jøde og kristen må genkøbe årligt ved at betale *jizya* - ekstra skatten med ydmyghed overfor *umma*, (det muslimske samfund). Kun da er deres liv beskyttet. Dette tolerancekoncept er sammenkædet med et antal diskriminerende betingelser indenfor økonomiske, religiøse og sociale områder pålagt *dhimmien* af den islamiske lov om *dhimmier*.” (Ibid. s. 36)

En *dhimmis* ret til liv, familie, ejendom, arbejde og bevægelsesfrihed er betinget af dennes erkendelse af sin status som værende muslimerne underordnet og underkastet islamisk lov, *Sharia*. Bryder en *dhimmi* sin *dhimma*, ved f.eks. at skade en muslim eller dennes ejendom, kritisere, eller tale negativt om islam, hvis han anklager en muslim ved en domstol, eller hvis han nægter at betale den særlige skat, *jizya*, kan dette få alvorlige konsekvenser, idet *dhimma* og dermed beskyttelsen af vedkommendes liv bortfalder.

“Sædvanligvis betragtes nægtelse af at betale *jizya* som et brud på *dhimma* forholdet af alle jurister som automatisk genindsætter *umma*'s oprindelige ret til krig - at dræbe og at berøve *dhimmien*, da han jo er vendt tilbage til sin tidligere status af at være en *harbi*, en fredløs ikke-troende.” (Ibid. s. 36)

Dhimma-forholdet er et tidsbegrænset forhold, der købes for et år ad gangen ved betaling af *jizya*. Den der ikke kan/vil betale er hjemfalden til forfølgelse, vold og udnyttelse og muligt tab af liv. I nogle arabiske regioner har man benyttet sig af kollektiv ansvarliggørelse, hvorved hele *dhimmi*-samfund har kunnet gøres ansvarlige for den enkeltes overtrædelser.

“...for eksempel, i nogle perioder, i Iran finder man konceptet om kollektivt ansvar for en individuel handling. Dette betød at hele det jødiske eller kristne samfund kunne gøres ansvarlig for den påståede dårlige opførsel af et af deres medlemmer, og ville lide under afskaffelsen af *umma*'s beskyttelse.” (Ibid. s.36)

Her et par eksempler på en *dhimmis* status i den arabiske verden:

---

¹ Nissan, Mordechai: “Minorities i the Middle East: An overview” The Forgotten Millions (s.5)

“*Dhimmi* skulle ikke reduceres til slaveri, som blot ville sprede dem, men skulle betragtes som et økonomisk aktiv, der kunne bruges til at øge velfærden og styrken af umma – og fremme islams interesser. (Ibid s. 38)

“...[dhimma] et sæt af regler, hvis mål det var at reducere dhimmien til en tilstand af bagvaskelse og sårbarhed, som sjældent kan forestilles i dag. Her blot to eksempler: En dhimmi havde ikke ret til at forsvare sig selv, hvis han blev fysisk angrebet af en muslim; han kunne blot bede om nåde. En dhimmi kunne ikke vidne mod en muslim i en retssag; hans vidneudsagn ville blive afvist. Disse forbud frarøvede ham to fundamentale rettigheder: retten til selvforsvar og retten til at forsvare sig selv under loven.” (Ibid. s. 39)

Denne tilstand af fredløshed var den naturlige tilstand for *dhimmi* i den arabisk-muslimske verden frem til midten af det 19. årh., hvor det Ottomanske Imperium - halvhjertet og i teorien - forbød *dhimma*. Det var imidlertid først under det 20. århundredes europæiske overherredømme i Mellemøsten og Nordafrika, at forbuddet fik reel effekt. Efterhånden som de arabiske nationer opnåede uafhængighed, trådte *dhimmitude* konceptet igen i kraft. Nu var det imidlertid - som følge af den zionistiske indvandring i Palæstina (og i erkendelse af det kristne Europas styrke) alene rettet mod jøder. Det er først med de arabiske nationers optagelse i FN og underskrivelsen af den internationale menneskerettighedsdeklaration, at *dhimmitude* konceptet - officielt - er trådt ud af kraft. Det er dog stadig en anerkendt teologiske forståelse i den brede befolkning og den muslimsk-arabiske verden er stadig prægnant med disse tanker.

Man kunne tænke sig at disse tanker hører ‘fortiden’ til i de moderne arabiske nationer. Det er imidlertid ingenlunde tilfældet. I 1968 blev retsgyldigheden af *dhimmitude* bekræftet af ‘The Fourth Conference of the Academy for Islamic Research’ afholdt i Cairo.

Med zionismens succes i Palæstina Mandatet og den stigende indvandring af jøder til regionen blev enhver arabisk-jødisk sympati for etableringen af et jødisk hjemland i Palæstina, tolket som et brud på *dhimma* og førte til en overordentlig uholdbar situation for jøder overalt i den arabiske verden.

Palæstinensiske udsendinge, der søgte støtte for deres sag i den arabiske verden, advokerede kraftigt for had og overgreb mod de jødiske minoriteter. Formålet var at få de arabiske jøder til at tage afstand fra den zionisme, der indirekte var årsagen til deres hermed forøgede lidelser og få dem til at opponere mod dannelsen af en jødisk stat. (Paradoksalt nok var det netop disse tiltag der i sidste instans fik 600.000 arabiske jøder til at flygte til Israel). Jøder, der kunne anklages for at have sympati for den jødiske etableren sig i Palæstina, blev således udsat for forfølgelse og uhyrlige overgreb, legitimeret med et brud på *dhimma*.

På trods af det officielle ophør af *dhimmitude* i de fleste arabiske lande, er det stadig en integreret del af muslimsk selvforståelse i de stærke fundamentalistiske retninger, der i dag truer - ikke kun Israel, men også den vestlige verden:

Hamas’ Charter deklarerer i dets artikler 6 og 31, at fred for jøder og kristne kun er mulig hvis de er under muslimsk regering. Uafhængighed og nationalitet nægtes dem: ‘[Kun] Under Islams skygge, er det muligt for medlemmerne af alle de tre religioner Islam, Kristendom og Jødedom at sameksistere i fred og sikkerhed. Fred og sikkerhed kan kun bestå under Islams skygge, og nylig såvel som gammel historie er det bedste bevis på dette” (Article 31)” (Ibid. s. 45)

Det er da også disse fundamentalistiske grupper, der på den arabiske side gør, hvad de kan for at forpurre ethvert fredstiltag.

Også kristne arabere støttede den religiøst betingede forfølgelse af jøderne. Således søgte biskopper i den arabiske verden aktivt at forhindre den kristne forsoning med jøderne, Vatikanet gennemførte før og efter II Vatikan Koncil (1962-65). Kristen og muslimsk forfølgelse af jøder kobledes sammen i kampen mod den jødiske stat:

“George Habash, Nayeb Hawatme, Wadi Hadad, Kamal Nasser, Father Sskab, den syriske melkite biskop, Hilarion Capucci og andre var militante i de mest ekstreme PLO terrorist bevægelser. Drab på jøder var deres hellige service for Umma” (Ibid s. 47)

I muslimsk-arabisk teologi har der ikke været lagt skjult på *Dhimmitude*-praksis overfor jøder, - og kristne, men man har heller ikke beklaget denne praksis. I islam forstås det som en natur-given - eller rettere Gud-given tingenes tilstand. Det er simpelthen Allah der har skabt jøder og kristne som muslimerne underlegne og derfor heller ikke berettigede til samme rettigheder som et **rigtigt** menneske.

5. Jødisk eksistens i og flugt fra de arabiske lande efter 1948

Efterhånden som dannelsen af Israel blev uafvendelig, forværredes situationen for de arabiske jøder sig drastisk. Efter det forsmædelige nederlag til *Dhimmi*-staten i 1948, blev jøden nu konstrueret som værende på *Iblis*' (satans) side i en kamp mod islam, en kamp der måtte imødegås med *jihad* (hellig krig). Antisemitiske arkemyter og ikonografier importeredes ukritisk fra den kristne verden og kolporteredes af de arabiske medier.

Således siger Ya'akov Meron:

“Etableringen af Israel i 1948 blev af araberne set som en uacceptabel provokation, som forledte dem til hævnaktioner mod deres hjemlige jødiske samfund. Plyndringen af de jødiske samfund som f.eks. i Egypten, og de forfølgelser de undergik i form af pogromer i Yemen og Libyen tvang jøderne til at flygte for deres liv. De arabiske lande gav frie tøjler for deres impulser til at straffe de ‘rebelske’ jøder,....”²

Til trods for at arabiske historikere anerkender *dhimmitude*-praksis, benægter både historikere og politikere enhver form for etnisk forfølgelse og racisme, eller overgreb på minoriteter i den arabiske verden.

Den 24. november 1947 under behandlingen af delingsplanen for Palæstina mandateret fremførte den egyptiske delegat, Heykal Pasha, imidlertid flg. udtalelse i FN:

“FN bør ikke ignorere det faktum, at den foreslåede løsning kan bringe millioner af jøder, der lever i de muslimske lande i fare. Delingen af Palæstina kan skabe en anti-semitisme i disse lande, som vil være vanskeligere at udrydde end den anti-semitisme de allierede prøvede på at udviske i Tyskland.....Hvis FN beslutter sig til at dele Palæstina, vil det muligvis være ansvarlig for meget alvorlige uroligheder og for massakrer på et stort antal jøder.” (Ibid. s. 84)

Der var således allerede før 1948 lagt op til en entydig arabisk politik, der gik ud på at holde de arabiske jøder ansvarlige for etableringen af Israel og således legitimere forfølgelsen af de jødiske minoriteter.

Under 1948 krigen blev et meget stort antal palæstinensere tvunget til at forlade deres hjem i det der skulle blive Israel (mellem 700.000 og 750.000).

² Meron, Ya'akov: “The Expulsion of the Jews from the Arab Countries: The Palestinian Attitude to It and Their Claims”. *The Forgotten Millions*. (s. 83)

Efter denne palæstinensiske katastrofe, mødtes udsendinge fra alle medlemmer af den Arabiske Liga i marts 1949, i Beirut, hvor de enedes om, at de som gengæld for den palæstinensiske flygtningesituation ville udvise de jødiske minoriteter fra den arabiske verden, - i alt knap én million....der intet som helst havde haft at gøre med begivenhederne i Israel:

“...I en rapport som fremkom i det syriske dagblad, Al-Kifah, den 28. Marts 1949 blev det sagt, at [hvis] Israel skulle nægte returneringen af de arabiske flygtninge til deres hjem, ville de arabiske regeringer udvise de jøder, der levede i deres lande”(bid. s.85)

I de fleste arabiske lande blev de jødiske minoriteter straks efter 1948-krigen udsat for forøget diskrimination, pogromer, synagoge-afbrændinger og trusler på livet. Kun tilstedeværelsen af de europæiske kolonimagter beskyttede de jødiske samfund mod den værste overlast. Men situationen for jøderne var anspændt til det yderste og flugt var et dagligt samtaleemne. Fra lokale *muftier* og *imamer* opfordredes dagligt til at gøre livet svært for disse *dhimmis*. Mange jøder var flygtet allerede inden 1948, andre flygtede som følge af den forværrede situation umiddelbart efter, men de fleste blev tvunget ud - især efter at de arabiske lande havde opnået selvstændighed, hvorefter *dhimmitude* - *konceptet* atter trådte i kraft.

Yemen: I Yemen fortsatte man den *dhimmitude*- politik der altid havde været praktiseret uhindret og strammede blot skruen. Allerede fra delingsplanens offentliggørelse i 1947 var i hundredvis af jødiske hjem og forretninger systematisk blevet destrueret, jødiske børn kidnappet og tvangskonverteret og jødisk liv umuliggjort. Fra 1949 -51 gennemførte Israel operation “Magic Carpet” (Flyvende Tæppe) og bragte 50.000 af Yemens 55.000 jødiske borgere (1948 tal) i sikkerhed i Israel.³

Irak: I Irak, der så sig stærkt forbundne til de palæstinensiske arabere - og mere end én gang havde foreslået en befolknings-udveksling mellem palæstinensiske arabere og irakiske jøder - blev der straks efter 1948-krigen vedtaget særlovgivning for jøder zionisme blev ligestillet med kommunisme, anarki og umoral, som kunne straffes med op til 7 års fængsel. Det 2700 år gamle jødiske samfund i Irak var nu freds- og statsløse og fra 1950 fik de jøder, der ønskede det *tilladelse til* at forlade landet, på betingelse af at de *frivilligt* gav afkald på ikke blot deres Irakiske nationalitet, men også på alle deres værdier og ejendomme. I perioden 1949-1951 evakuerede Israel med operationerne *Ezrah* og *Nechemiah* 104.000 jøder fra Irak, medens andre omkring 20.000 undslap gennem Iran.

I de nordafrikanske lande, Algier, Marokko og Tunis måtte i alt 430.000 af landenes oprindelige befolkning på 495.000 flygte, de fleste til Israel, men også en del til Frankrig.

Egypten: Som det er tilfældet med Marokko, Irak og Syrien, skriver den jødiske eksistens i Egypten sig mere end 2500 år tilbage i tiden. Også her udsattes den jødiske befolkning for hidtil usete repressalier og pogromer efter 1948. Adskillige jødiske kvarterer blev bombet og mange hundrede jøder dræbt. Efter nederlaget i 1956 udviste oberst Nasser 25.000 jøder som en direkte repressalie og mere end 1000 jøder blev sat i fængsel eller i detentionslejre for zionistiske sympatier.

---

³Bard, Mitchell: ‘ The Jews of Yemen’ Jewish Virtual Library, <http://www.us-israel.org/jsource/anti-semitism/yemenjews.html>

Libyen: I Libyen, som i Yemen, begyndte den jødiske flugt længe før etableringen af Israel. Allerede i 1945 oplevedes udbrud af pogromer, som gav anledning til den første bølge af jødiske flygtninge, der illegalt måtte smugle sig ind i Israel forbi Britiske vagtposter, der havde ordre til at internere dem bl.a. på Cypern. Efter 1948 krigen og igen efter Libyens uafhængighed og medlemskab af den Arabiske Liga i 1951 flygtede de næste bølger. I 1969 kom oberst Gadaffi til magten ved et statskup og hans første tiltag som leder af et religiøst-socialistisk Libyen, var at "rense landet" for jøder.

Af Libyens 38.000 jøder (1948 tal) er ingen forblevet i Libyen.

Syrien: Også i Syrien flygtede de fleste jøder længe før Israels uafhængighed og endda længe før Syrien i 1944 fik sin uafhængighed. Syrien var stærkt knyttet til de palæstinensiske arabere, der havde spillet en ikke ubetydelig rolle i Syriens frihedskamp og som i øvrigt håbede på et Palæstina som del af et fremtidigt, pan-arabisk Stor-Syrien, og ikke et selvstændigt Palæstina. Straks ved sin uafhængighed indførte Syrien forbud mod jødisk udvandring og efter 1948-krigen genindførtes *dhimmitude*-konceptet i praksis.

Siden 1948 har jøder - som det kendtes fra Sovjet - ikke kunnet forlade Syrien og al flugt er derfor foregået illegalt og under truslen af dødsstraf. I 1990'erne begyndte Syrien imidlertid at udstede udrejsetilladelser til jøder, dog under den betingelse at de ikke emigrerede til Israel. Dette kunne sikres ved at tilbageblevne familemedlemmer tjente som en slags gidsler. Det menes at omkring 30.000 jøder er undsluppet Syrien.

Alt i alt er 860.000 jøder udvist af eller flygtet fra den arabiske verden før, under og efter 1948 -krigen. Af de 860.000 kom 600.000 til Israel med store omkostninger for den unge stat, men også berigende denne med en fordobling af befolkningen i løbet af små 8 år. Det er imidlertid også denne tilgang af arabiske jøder, der har vist sig at være en hindring for fred på den israelske side. Disse flygtninge og efterkommere af flygtninge, der på deres krop har oplevet følgerne af den muslimsk-arabiske *dhimmitude*-praksis, har nemlig overordentligt svært ved at komme af med deres had, mistillid og modvilje mod arabere. Det er også denne gruppe der politisk befinder sig på den højre-orienterede, nationalistiske fløj af israelsk politik.

6. Sandheder og myter i historien

Ser man på mytedannelsen omkring den jødiske eksistens i den arabiske verden, falder det i øjnene at der fra arabisk side hævdes at '*jøderne altid har levet i et harmonisk og ligeværdigt forhold til deres muslimske brødre og nydt stor respekt i de arabiske lande*'. Denne påstand må fremdeles stå som en aflivet myte. *Dhimmitude*-konceptet, der på alle måder afkræfter denne påstand, erkendes igen og igen af den muslimsk-arabiske verden som værende en naturlig realitet for jøder under muslimsk overherredømme. Endvidere er det dokumenteret at der, både før og efter etableringen af såvel Israel som de arabiske lande, blev indført love der efterlod de jødiske minoriteter som stats- og fredløse ofre for vilkårlig forfølgelse og pogromer.

En anden vedholdende myte er påstanden om at de imperialistiske, arabiske jøder frivilligt forlod deres arabiske hjemlande og det gode liv der for at strømme til Israel og fratage de palæstinensiske arabere deres fædreland. Denne påstand er også klart i strid med den historiske virkelighed. Dels startede den jødiske flugt fra de arabiske lande længe før etableringen af Israel, dels flygtede mere end 200.000 arabiske jøder til andre dele af verden. Endvidere er der rigelige vidnesbyrd om deportationer af jøder fra de arabiske lande, hvorfor der altså reelt var tale om uddrivelse af de jødiske samfund.

Man kommer således ikke uden om, at den jødiske eksistens i den arabiske verden var en eksistens præget af diskrimination, mangel på menneskerettigheder, og præget af

umenneskeliggørelse og forfølgelse. Man kan heller ikke afvise at den jødiske flugt var et direkte resultat af disse forhold.

Selv – enkelte - palæstinensiske historikere erkender den jødiske lidelseshistorie i og flugt fra de arabiske lande, bl.a. Sabri Jiryis fra Institutet for Palæstinensiske Studier i Beirut, som kritiserede de arabiske lande for deres behandling af arabiske jøder i flere artikler.

Jiryis går i sine artikler et bemærkelsesværdigt skridt længere, idet han gør sig tanker om, at da Israel havde absorberet jøder fra hele den arabiske verden, kunne 1948- flygtningeproblemet løses ved at de arabiske lande absorberede de palæstinensiske arabere. Disse tanker havde allerede i 30erne og 40erne været luftet af såvel palæstinensiske og irakiske ledere som af de zionistiske ledere, men var blevet afvist af begge parter som uetiske og urealistiske. De få palæstinensiske historikere, der anerkender den jødiske lidelseshistorie i den arabiske verden, samt uddrivelsen fra denne, gør meget ud af at fastslå at palæstinenserne intet ansvar eller medansvar havde for denne. Det er imidlertid i strid med kilderne, som klart beretter om palæstinensisk tilskyndelse til forfølgelse af de arabiske jøder.

7. Palæstinensisk-arabisk eksistens i Palæstina Mandatet sideløbende med den jødiske hjemvenden

Om ikke i teorien så i hvert fald i praksis var den zionistiske idé en trussel mod de palæstinensiske arabere. Med den stadigt stigende, jødiske indvandring og opkøb af land blev den palæstinensiske eksistens som jordforpagtere, landarbejdere og landejere truet. Mange zionistiske jøder ankom med den overbevisning, at landet havde stået tomt siden det jødiske folk blev tvunget derfra i dels 70 dels 135 CE, men den faktiske virkelighed var en anden. Landet var beboet af palæstinensiske arabere med en stærk lokalnationalisme og et stærkt tilhørsforhold til landet. Lige så lidt som der - i den brede arabiske befolkning - var nogen forståelse for den jødiske hjemvenden, var der blandt de jødiske indvandrere nogen forståelse for den palæstinensiske situation eller det palæstinensiske tilhørsforhold. Det står helt klart at tidens zionistiske slogan “*A land without a people for a people without land*”, ikke holdt vand. Der var en endog stor arabisk befolkning i Palæstina.

Khalidi så straks hvad fremtiden måtte indebære:

Khalidi havde for øje den begyndende overdragelse af landet, som begyndte da de første jødiske kolonister, med opbakning hjemmefra, opkøbte område efter område. I nogle områder var landet ubeboet; i andre ledte opkøbet til en øjeblikkelig opsigelse af arabiske forpagtere, mange af hvis familier en gang selv havde ejet landet. Frygten for arabisk folkeforflyttelse og tab af ejendom blev den væsentlige grund til den arabiske fjendtlighed mod Zionismen frem til 1948 (og især efter 1967)⁴

Perioden op til 1948 blev da også et kapløb om jordopkøb og etablering af en national økonomi. En stærk og velorganiseret jødisk nationalisme med en klar og entydig målsætning, udtrykt i den socialistiske zionisme, konfronterede en uorganiseret og utydelig, gryende palæstinensisk nationalisme næsten uden stemme. Dette kapløb var fra starten næsten prædestineret til at efterlade den brede palæstinensiske befolkning som den store taber, jord- og ejendomsløs og med en vaklende, isoleret økonomi.

Skønt perioden var rig på konflikter og konfrontationer, voldelige sammenstød og gensidige overfald på såvel *kibbutzer* og *moshaver*, som arabiske landsbyer, var der ikke så meget tale om krig mellem de to parter (bortset fra revolten i 38/39), som en kamp mellem to samfundsdannelser, to økonomier og to nationale bevidstheder.

---

⁴ Avi Shlaim: “ The Debate of 1948”. The Israeli/Palestinian Question.

For at kunne analysere og forstå konflikten mellem de to samfundsdannelser, fra slutningen af det 19. årh. frem til 1948, er det nødvendigt kort at se nærmere på de to nationale ideer, zionisme og den arabiske nationalisme.

8. Zionismen

Så tidligt som i 1905 skrev en ottomansk embedsmand i sin bog *Le Réveil de la Nation Arabe*, flg.: ”To vigtige fænomener af samme natur, men i opposition, er ved at opstå i asiatisk Tyrkiet. Det er en opvågning af de arabiske nationer og jødernes latente forsøg på at genskabe - i en stor grad - oldtidens israelske kongedømme. Disse tiltag er destineret til at bekæmpe hinanden kontinuerligt, indtil en af dem vinder.” (Ibid s. 47)

Efter oplysningstidens umiddelbare emancipation af de europæiske jøder, så det ud til at ‘det jødiske problem’ var løst. I teorien var der indført lighed mellem jøder og ikke-jøder. Det viste sig imidlertid hurtigt at dette kun var sandt i teorien og på det politiske plan. Den stærke jødiske uddannelsestradition medførte at de jødiske minoriteter, efter emancipationen, kom til at tegne sig for en uforholdsmæssig stor del af intelligentsiaen og dermed eliten i den kristne verden. Et fænomen der styrkede snarere end afskaffede antisemitismen.

Det var som resultat af denne vedholdende antisemitisme - og især de store pogromer i 1880ernes Rusland og Øst-Europa, at zionisme blev skabt. Skulle jøderne overleve måtte de have et land. Kun som en nation blandt nationer kunne man overleve. Dette land måtte blive en gen-etablering af det historiske hjemland, Israel, i Palæstina-regionen. Kunne man ikke leve som religiøs jøde i *diasporaen*, måtte man ifølge den socialistiske zionisme opgive religionen og leve som etnisk jøde i et nationalt hjemland.

Den zionistiske målsætning - især efter *Balfour Deklarationen* - for etableringen af det jødiske national-hjem var klar: da landet, i princippet, skulle kunne modtage alle verdens jøder, eller i hvert fald de der måtte ønske det, måtte der købes jord op og skabes en økonomi der kunne absorbere disse mange mennesker. Den zionistiske ideologi var fra starten afklaret og velorganiseret og ikke mindst folkelig - og så havde man økonomisk opbakning fra de jødiske samfund i diasporaen. Man var klar over betydningen af landbrugsjord, hjem og arbejdspladser for en jødisk samfundsdannelse i landet og gik straks i gang med at opkøbe land af dels de rige arabiske *effendis*, både i og udenfor Palæstina, dels af det ottomanske overherredømme. Med socialistiske og semi-socialistiske kollektiver, *kibbutzim* og *moshavim* samt en stærk andelsbevægelse som omdrejningspunkt skulle der hurtigt dannes et levedygtigt samfund gearret til at ekspandere og modtage de mange indvandrere.

Med hensyn til den arabiske befolkning var holdningerne delte.

Mange zionister mente at den arabiske befolkning - der generelt sås som tilbagestående og uuddannet - ville profitere af den styrkelse af økonomien som den jødiske foretagsomhed, viden og teknologi forårsagede, men at araberne selv måtte etablere en egen økonomi. Andre mente at det for en fredelige sameksistens skyld var nødvendigt at inddrage araberne både socialt og økonomisk.

Således mente Dr. Arthur Ruppin, lederen af *the Palestine Office of the Zionist Organisation*:

“... ‘Selvom vi selvfølgelig i først omgang må tanke på at give vore jødiske brødre arbejde og brød, må vi undgå noget, der på nogen måde ligner en eksklusion araberne... At skubbe konceptet ‘Jødisk arbejde’ til det ekstreme ville, følte han, rejse lønningerne til et uacceptabelt niveau og holde araberne uden for, og få dem til at reagere med aggressivitet.’ ” (Ibid s. 52)

Disse holdninger fandt dog ikke støtte i den jødiske befolkning. Det var en udbredt opfattelse at det ikke var det jødiske/zionistiske samfunds opgave at løse den arabiske samfundsdannelses problemer. Med en stadigt tiltagende antisemitisme i såvel Europa som i

de arabiske lande var det imperativt at det jødiske samfund først og fremmest gjorde sig klar til at modtage mange indvandrere og sikre dem hjem og arbejde. Der var ikke behov for en 'sløv og udynamiske' arabisk underklasse.

Hakki Bey al-Azm fra det syriske *Decentralization Party* noterede sig:

“ Vi ser jøderne ekskludere dem selv fuldstændig fra araberne i sprog, undervisning, handel, traditioner og deres økonomiske liv. [Derfor] betragter den [arabiske] befolkning dem som en fremmed race.” (Ibid s. 52)

Den arabiske holdning til de nyankomne jødiske indvandrere var, at de skulle antage karakter af den traditionelle arabiske jøde, *dhimmi*'en og, med deres medbragte vestlige teknologi og viden, arbejde for et arabisk Palæstina.

Zionisterne så en klar fare i at involvere arabisk arbejdskraft hvis ikke de to samfundsdannelser og økonomier blev holdt adskilte:

“Fremsynede zionister, så som Ussishkin, forudså at hvis der ingen adskillelse mellem arabiske og jødiske økonomier og samfund, ville de fattige og udnyttede arabere en dag 'vågne op'....og forstå at 'kolonisternes' velfærd var opnået i kraft af deres sved og de ville så begynde at stille krav. “ (Ibid s. 51)

Der var således ingen interesse for at engagere arabisk arbejdskraft til de zionistiske projekter. Dette må imidlertid siges at være et paradoks i den zionistiske ideologi.

En internationalistisk socialisme kunne ikke danne et jødisk samfund for jøder, det kunne kun en chauvinistisk socialisme. Og sådan blev det, de to samfundsdannelser og økonomier forblev separerede og i konflikt. Araberne ønskede en arabisk samfundsdannelse med islam i højsædet og baseret på arabiske værdier, zionisterne et jødisk samfund for jøder fra hele verden og baseret på jødiske og vestlige værdier. De to kunne ikke forenes, det var enten den ene eller den anden.

9. Den palæstinensisk-arabiske nationalisme

Den zionistiske historieskrivning har vedholdende hævdet, at der ikke var nogen palæstinensisk- arabisk, national identitet før omkring 1960erne, da palæstinenserne samtidig med dannelsen af PLO endelig antog karakter af at være et folk, samt at denne nationalitetsdannelse ikke skete som følge af en forståelse af at være ét folk, men snarere som en reaktion på den jødiske selvforståelse, staten Israel og den pan-arabiske utopis endelige nederlag. Det er hverken helt korrekt eller helt forkert, som vi skal se af det følgende I den sidste del af det Ottomanske imperiums æra var der også i Palæstina nationalistiske strømninger. Samfundet som sådan var et typisk stamme- og klansamfund med en feudal overbygning bestående af en lille, overordentlig velhavende elite. De enkelte stammer så sig ikke som hængende sammen som en egentlig nation men som et antal stammer i den samme region, der var underlagt det Ottomanske Imperium. Den brede befolkning havde ingen overordnet identitet eller nationalitetsforståelse. Der var imidlertid en stærk lokal-nationalisme,- *'denne jord er min jord og her hører jeg til'*.

I det Ottomanske Imperiums sidste dage deltog revolutionære fra den palæstinensisk-arabiske elite i bevægelser, der arbejdede for Irakisk og Syrisk uafhængighed og for etablering af den Arabiske Nation, virkeliggørelsen af den gryende pan-arabiske vision, *Khalifatet*. Den første nationalisme blandt de palæstinensiske arabere var ikke rettet mod et uafhængigt Palæstina, men mod et Stor-Syrien, hvor Palæstina skulle være syd-syrisk provins. Således udtaltes det på den første Palæstinensiske kongres i Jerusalem i 1919:

“ Vi ser Palæstina som del af det arabiske Syrien, [og det skulle ikke] adskilles fra den uafhængige syrisk-arabiske regering. ”

“ Den fjerde kongres, der mødtes i Jerusalem i maj 1921, talte om 'det arabiske folk i Palæstina' uden at nævne Syd-Syrien - skønt følgende kongresser fortsatte med at hykle tro på ideen om arabisk enhed.” (Ibid s. 36)

Dette medførte, at der intet kunne eller blev gjort med henblik på en arabisk samfundsdannelse. Indadtil blev det traditionelle stammesamfund ført videre og det arabiske samfund fremstod som et klassesdelt samfund bestående af få, meget rige *effendis* og en bred befolkning af små jordbesiddere, jordforpagtere og landarbejdere, samt en større gruppe beduiner, der ingen nationalitetsfølelse besad.

Den arabiske animositet mod den jødiske indvandring skal således ikke søges så meget i det zionistiske ønske om en jødisk stat, men i at behovet for jord og arbejdspladser gjorde situationen for araberne værre end den var i forvejen og klasseskellet blev ikke afmonteret, men udvidet til også at omfatte et religiøst og kulturelt skel, hvor også den ny jødiske arbejder og bonde blev set som en *effendi*.

Når jøderne opkøbte landbrugsjorden af den arabiske *effendi*, mistede de arabiske jordforpagtere det stykke jord som de i årtier eller mere havde forstået som deres jord og deres hjem. I stedet blev der bygget *kibbutzim* og *moshavim*, der kunne absorbere de nye jødiske indvandrere. Ikke overraskende førte dette til et voldsomt had mod de nye jordejere. I perioden er der således mere tale om klassekamp end nationalitetskamp, idet den fattige, socialistiske, jødiske befolkning kommer til at afløse de arabiske *effendis* som overklasse gennem deres overtagelse af jorden.

Sidst i 20'erne og i begyndelsen af 30'erne trådte den palæstinensiske nationalisme i karakter i form af en egentlig organisation. I 1934 dannedes *the National Defense Party* - alene navnet antyder at det blev dannet som en reaktion på zionisme - og i 1935 *the Reform Party*. Begge partier stod i skarp opposition til Jamal al-Husseini, der ledede det Jerusalem baserede *Supreme Muslim Council* og som i 1935 dannede *the Palestinian Arab Party* efter et nazistisk forbillede og med en ungdomsorganisation, *al-Futuwwa*, efter Hitler Jugend model, der svor 'faneed' til sagen og partiet:

“Livet - min ret; frihed - min aspiration; arabisme - mit princip; Palæstina - mit land; og der er ikke plads i det til andre end arabere. Dette tror jeg på og Allah er mit vidne” (Ibid s. 124)

Fra dette tidspunkt skifter kampen karakter fra at være en økonomisk klassekamp til at være en voldelig og nationalistisk kamp med stærke religiøse undertoner - især på muslimsk side - mellem de to befolkninger.

10. Marginalisering og diskrimination af den arabiske befolkning

Blandt de tidlige emigranter var der, udover de socialistiske zionister, også private jordejere, der intet havde imod at benytte arabisk arbejdskraft. Disse havde imidlertid tendenser til at behandle deres 'tilbagestående og uciviliserede' arbejdere som var de selv 'lords and masters' og araberne deres livegne.

“...nogle [af bosætterne] griber tilsyneladende til piskan ved den mindste provokation. Dette var hovedgrunden til den arabiske fjendtlighed. Nogle jødiske observatører så dette som jødernes kompensation for gennem tiderne at have været ofre for ikke-jøders vold. For araberne var fornærmelserne og forvirringen så meget desto større ved det, at jøderne traditionelt var blevet betragtet som mindreværdige så vidt som legal og magtmæssig status angik, og i det hele taget som afhængige og svage.” (Ibid s. 47)

Skønt disse enkeltstående begivenheder var usmagelige og i uoverensstemmelse med jødisk etik, var de ikke væsentlige for den arabiske animositet. Hovedgrundene var de uforenelige mål og interesse de to befolkningsgrupper forfulgte:

” Araberne søgte instinktivt at bibeholde regionens arabiske og muslimske karakter og at opretholde deres status som dens retmæssige indbyggere; zionisterne søgte at ændre denne status quo ved radikalt, at købe så meget land som muligt, bosætte sig på det, og slutteligt gøre et arabisk befolket land til et jødisk hjemland.” (Ibid s. 49)

Som nævnt ovenfor blev de arabiske forpagtere gjort hjem- og landløse af de nye jødiske ejere, og måtte se deres jordstykker blive lagt sammen og udviklet til *kibbutzim*. Da disse kibbutzim i overensstemmelse med den zionistiske ideologi var selvforsynende både m.h.t. fødevarer, klæder, teknologi, nybygning og reparation, var der i denne økonomi ikke plads til den arabiske arbejder, håndværker eller handelsmand. Jorden, der skabte alle værdier i samfundet, var overvejende i zionistisk eje og værdierne cirkulerede hovedsageligt, men ikke kun, i det jødiske samfund. Dette betød, at det arabiske bondesamfund stod stille eller gik tilbage i forhold til den jødiske eksplosive udvikling. Dette er ud fra markedsmæssige principper naturligt og rimeligt nok, men med henblik på en fredelig sameksistens mellem de to grupper var det en katastrofe. I alle dagliglivets forhold måtte araberne se sig sat uden for, marginaliseret og diskrimineret. Der blev etableret uddannelsessystemer - for jøder, hospitaler - for jøder, andelsbevægelse - for jøder osv. osv. Araberne følte sig således marginaliserede og fremmedgjorte i det ny Palæstina.

Man opponerede derfor også stærkt mod jødiske indvandring og salg af land til jøderne både til det Ottomanske styre og det senere britiske mandatstyre.

Der var dog ikke tale om ekspropriationer, hverken under det Ottomanske eller det britiske styre. Virkeligheden var en hel anden, - og for araberne - pinlig. Det var de arabiske jordejere, eliten, der solgte ud af deres land og dermed solgte deres egen underklasses marker og hjem. Blandt tidens zionister noterede man sig kynisk, men også med en vis tilfredshed blandet med forargelse, at den arabiske elite 'var nationalister om dagen og om natten solgte landet til ågerpriser' og fyldte deres i forvejen bugnende skatkister. Og de tjente godt på det; et stykke jord kunne - hvis en jødisk gruppe viste interesse for det - sælges til op mod 500% af dets reelle værdi. Fra 1910 og frem til 1944 steg jordpriserne i Palæstina med tæt på 5.000% ,som en direkte følge af zionistiske opkøb. Dette betød imidlertid også, at den lille arabiske bonde ikke kunne købe land. Af den arabiske overklasse, der på denne måde berigede sig, flyttede en stor del til andre områder i den arabiske verden, typisk til Beirut og Damaskus og efterlod de palæstinensiske arabere uden ledelse.

Alligevel betød denne marginalisering ikke at den arabiske økonomi i sin helhed stagnerede, den kunne blot ikke holde trit med den eksplosive udvikling i den jødiske. For en arabisk økonomi gjorde den palæstinensisk-arabiske det overordentligt godt. Avneri der har gennemført en større analyse af effekten af jødiske jordopkøb på den arabiske økonomi siger således:

“I 1947...det arabiske samfunds økonomi var i gang med en udvikling indenfor landbrug og handel og andre grene af udvikling. Jødisk bosættelse fortrængte på ingen måde arabere fra økonomien. De bemærkelsesværdige fremskridt det arabiske samfund havde gjort beviste det modsatte. I den grad det jødiske samfund berigedes, gjorde det arabiske også. Faktisk var det sådan at den generelle øgede velfærd tiltrak arabiske emigranter fra nabolandene, både legale og illegale.⁵

11. Statsdannelsen og Den palæstinensisk-arabiske exodus

⁵ Avneri, Arieh: The Claim of Dispossession.

I 1919, efter det Ottomanske Imperiums sammenbrud, vedtog Folkeforbundet, at den palæstinensiske region med et areal på ca. 120.000 km² skulle være et mandat styret af Storbritanien for senere at blive opdelt i en jødisk og arabisk stat. I 1921 foregreb England imidlertid begivenhederne og tillod unilateralt, at den Saudi-Arabiske, hashemittiske stamme under Abdullah etablerede en arabisk stat i Øst-Palæstina, med et areal på 97.000 km² af de oprindelige 120.000, - Transjordanien. Således blev enhver drøm om et selvstændigt Palæstina for de derboende palæstinensiske arabere aborteret, - det til trods for at de udgjorde mere end halvdelen af befolkningen. Retrospekt blev denne statsdannelse anerkendt af Folkeforbundet og senere FN. Resterne af Palæstina Mandatet, ca. 23.000 km², skulle nu igen deles mellem arabere og jøder. Hvorvidt der forekom en palæstinensisk-arabisk flugt fra området er uklart, men et er sikkert, den palæstinensiske eksistens i Transjordanien var en eksistens som 2. rangs befolkningsgruppe. Både fra israelsk og fra palæstinensisk side er det siden konstant hævdet at Transjordanien - senere Jordan - er *Palæstina*. Således udtalte PLO's førstemand, Ahmad al-Shuqayri, i 60'erne:

“...at Jordan ikke havde nogen selvstændig eksistensberettigelse. Området var derimod en integreret del af det historiske Palæstina, som fremmede kolonimagter imidlertid havde opdelt for at tjene zionistiske interesser.”⁶

Etableringen af staten Israel d. 14. maj 1948 og den efterfølgende arabisk-israelske krig fik imidlertid alvorligere konsekvenser for de palæstinensiske arabere. De måtte erkende, at det land de boede i havde fået en ny national overbygning, en israelsk og en jordansk og mellem 700- og 750.000 flygtede til nabolandene.

Den 28. november, 1947 vedtog FN resolution 181, delingsplanen for den resterende del af Palæstina Mandatet. Den zionistiske ledelse accepterede – om end med beklagelse - planen, der kun gav en brøkdel af hvad man havde håbet på til en jødisk stat. De palæstinensiske arabere, der i mangel på egne ledere lod sig repræsentere af Den Arabiske Liga, afviste blankt resolutionen, idet man ønskede at hele regionen skulle være rent arabisk. Straks efter vedtagelsen af resolution 181, angreb palæstinensiske styrker støttet af omkring 3.000 frivillige fra de omkringliggende arabiske nationer og især Irak, de jødiske bosættelser og bydele. Frem til maj 1948 herskede der en tilstand af nær-krig mellem den jødiske og arabiske befolkning, der kun holdtes delvist nede af det britiske mandatstyre. Efterhånden som det blev klart at man ikke kunne nedkæmpe de jødiske styrker, begyndte der en begrænset flugt til andre arabiske lande, især af eliten og de velhavende.

Palæstinensisk-arabisk historieskrivning hævder, at Israel straks efter sin etablering i 1948 angreb og erobrede de områder, der ifølge resolution 181 skulle have været en Palæstinensisk stat og fordrev de derboende arabere. Det er imidlertid en sandhed med mange modifikationer, som det vil ses af det følgende. Allerede længe før etableringen af Israel havde den arabiske verden erklæret, at en jødisk stat i Palæstina-regionen ville blive udryddet; og aftenen før Israels uafhængighed trådte i kraft gjorde fem arabiske hære og de irregulære palæstinensisk-arabiske styrker sig klar til udslutte den jødiske stat.

“... Abd al-Rahman Pasha, den arabiske liga's generalsekretær .... erklærede: “ Dette vil blive en krig om udryddelse og en gigantisk massakre, som vil blive talt om ligesom de mongolske massakrer og korstogene.”“

” Det betyder intet hvor mange [jøder], der er. Vi vil feje dem ud i havet.”⁷

⁶ Valbjørn, Morten: “ Jordan er Palæstina - revisited”

⁷ Morris, Benny: Righteous Victims.

Den officielle begrundelse for den arabiske verdens krig mod den jødiske stat var, at man ville komme sine palæstinensiske brødre til undsætning, udslette Israel og etablere en selvstændig palæstinensisk stat omfattende hele området. Kilder i de nyåbnede arkiver afslører imidlertid en helt anden virkelighed. De arabiske staters virkelige grunde til krigserklæringen var et ønske om at udvide deres egne stater - på bekostning af deres 'arabiske brødre' i Palæstina.

“ Således blev de arabiske krigsplaner ændret essentielt og ideologisk fra at være en forenet forsøg på at erobre dele af den nyfødte jødiske stat og måske ødelægge den, til et multilateralt landovertagelse af de arabiske dele af området. De arabiske planer der var under udvikling undlod at overlade nogen del af beslutningerne til Palæstinenserne eller at tage hensyn til disses politiske aspirationer.” ...” Over to år havde Abdullah [Jordans konge] periodisk været involveret i hemmelige forhandlinger med Jewish Agency, med det mål at annektere Øst-Palæstina. Han foretrak en deling af Palæstina. Men mellem ham og den jødiske stat.“ (Ibid, s. 221)

Da der i 1949 blev indgået en våbenstilstand, var Gaza-striben under ægyptisk kontrol, hele Vestbredden var blevet erobret af Jordan og senere annekteret, og Israel havde erobret og annekteret resten. Udkommet af krigen i øvrigt var en alvorlig traumatisering af den muslimsk-arabiske verden. Ikke blot havde de arabiske hære tabt til den inferiøre *dhimmi*-jøde, men deres i forvejen vaklende økonomier var blevet yderligere svækket. Ydermere blev de under og efter krigen bebyrdet med en stor og uønsket tilgang af flygtende palæstinensiske 'brødre'.

12. Flugt fra Palæstina

Som et direkte resultat af nær-krigs tilstanden fra 1947-48 og 1948-49 krigen, flygtede mellem 700.000 og 750.000 arabere fra Palæstina til dels den egyptiske erobrede Gaza-stribe, dels Vestbredden under Jordan, til Syrien, Libanon og i mindre grad til Irak, Egypten og staterne på den arabiske halvø.

Der har altid været stor uenighed om årsagerne til den palæstinensiske flugt. Den tidlige zionistiske historieskrivning har således hårdnakket hævdet at araberne flygtede efter opfordring fra den Arabiske Liga og lederne af de fem arabiske hære for at de skulle slutte sig til dem i kampen mod Israel, - at der altså var tale om en frivillig emigration:

“... som det gamle ordsprog, *Haya ness vehem nassu*, der var et mirakel og de løb bort”⁸

Den arabiske historieskrivning, på sin side, hævder at Israel blev etableret ved krig og at der var en klart formuleret, overordnet, politisk plan for at 'tømme landet for arabere ved deportation' - altså en politik der gik ud på at udvise alle arabere.

“ Den første forbrydelse var fordrivelsen fra deres hjem af omkring 750.000 palæstinensere - 90% af de arabere der levede i territoriet, som blev til den jødiske stat, eller 50% af den samtlige arabiske befolkning i Palæstina-mandatet.”⁹

Kilder fra de i 1980'erne åbnede arkiver dokumenterer imidlertid, at ingen af de ovennævnte officielle versioner er korrekte eller fyldestgørende. Skal man placere et ansvar for flygtningesituationen, må man se på hele den kompleksitet af årsager, der lå til grund for den arabiske flugt og de var mange og meget forskellige.

⁸ Schlaim Avi: “ The Debate of 1948” s. 182

⁹ Gilmour, Ian: “Foreword”. The Palestinian Exodus.

Den økonomiske og sociale situation - som beskrevet tidligere - havde ført til en flugt fra land til by, fra jordbrug til fabriksarbejde for den brede del af befolkningen. Da størstedelen af overklassen flygtede, allerede i 1946 - 47, lukkede de deres fabrikker eller solgte dem til jøder eller jødiske organisationer. Dette resulterede i en massiv arbejdsløshed for den arabiske befolkning, der hverken havde fagforeninger eller sociale institutioner. Resultatet af denne udvikling blev en stor udvandring til nabolandene i håb om der at finde arbejde. Elitens tidlige flugt var også med til at danne præcedens for flugt og mange fulgte trop.

“ Og flugt viste sig at være smitsomt. Tabet af, og flugten fra de store byer, - især Haifa og Jaffa - udstrålede pessimisme og opgivelse til de omkringliggende landsbyer. Ude på landet resulterede en klans flugt i en anden klans flugt; og flugt fra en landsby ledte til flugt fra nabolandsbyen.¹⁰

Haganah dokumenter beretter om at en *flugt-psykose* rammer den arabiske befolkning. Samtidig dokumenteres det også, at Haganah-tropperne ikke var sene til at udnytte den arabiske ‘psykose’. Man igangsatte *hviskekampagner*, der stimulerede den arabiske frygt for og forventning om kommende jødiske massakrer på den arabiske befolkning. Effekten af disse kampagner blev ironisk nok yderligere styrket af arabisk propaganda om påståede uhyrligheder begået af Haganah.

“...ekkoet fra massakren på landsbybefolkningen i Deir Yassin den 9. April, som den blev argumenteret af arabiske kampagner om de skrækkelige ting der skete der, både forstærkede og symboliserede dette. Frygten for at samme skæbne ville tilfalde dem fik mange landsbybeboere til at tage flugten.” (Ibid s. 255)

Under selve krigen, fra maj 1948, tabte de palæstinensiske arabere hurtigt tiltroen til de arabiske hæres styrke og de arabiske landsbyer, der fandt sig isolerede og uden lederskab i tætbefolkede jødiske områder begav sig hurtigt på flugt af ovennævnte grunde.

Skønt det kan dokumenteres, at der ikke eksisterede en overordnet politisk plan for deportationer af araberne, havde der altid i zionistiske kredse været et ønske om ‘transfer’ - udveksling af arabiske jøder for palæstinensiske arabere, hvilket kunne løse det jødiske flygtningeproblem fra den arabiske verden og samtidigt skabe plads til de mange flygtninge fra Hitlers lejre. Derfor var forståelsen på officers- og soldater niveau, at det var ønskværdigt om de palæstinensiske arabere forlod landet. Denne forståelse førte da også til, at enkelte delinger indirekte, men tydeligt nok, opfordrede beboerne i mange arabiske landsbyer til at forlade landsbyen og helst landet øjeblikkeligt. Disse aktioner var ikke koordinerede, da de ikke var sanktionerede og det betød da også, at hvor en landsby blev forladt af dens beboere, skete det ikke i nabolandsbyen som var besat af en anden deling.

“ ... skønt der ikke var en egentlig udvisningspolitik , resulterede Hagana’s Plan D i masseflugt. Kommandørerne havde autoritet til at fjerne befolkningerne fra visse landsbyer og byområder og til at jævne landsbyerne med jorden hvis det skønnedes nødvendigt fra et militært synspunkt. Mange kommandører så dette som del af et endeligt mål: at slutteligt ende med en jødisk stat med så lille en arabisk befolkning som muligt. Nogle af generalerne, såsom Alon, handlede klart som drevet af dette mål.” (Ibid. s. 256)

Da først flugten var begyndt var den næsten ikke til at stoppe, og heller ikke de få arabiske ledere anede hvad de skulle gøre.

---

¹⁰ Morris, Benny: Righteous Victims. (s. 255)

“Den Arabiske Højkomite’s agenter instruerede befolkningen i Haifa, efter at flugten var påbegyndt, at fortsætte med at flygte. Men udvandringen, såvidt som det kan bevises, blev ikke motiveret - som jødiske talsmænd senere hævdede - af en ordre fra AHC (Arab High Committee). Det er meget sandsynligt at både arabiske stater og palæstinensiske ledere var tilfredse med at det skete for senere at have en god grund til at intervenere, når briterne var trukket ud.” (Ibid s. 256)

Indtil slutningen af juni 1948 kan man ikke tale om egentlige deportationer af den arabiske befolkning:

“Men der er stadig ingen systematisk deportations-politik; det blev aldrig , så vidt vi ved, diskuteret eller besluttet på et kabinet, eller på noget IDF- generalstabsmøde. Alligevel var israelske tropper, både i “de 10 dage” i juli og under operation Yoav og Hiram i oktober-november i 1948, langt mere inklineret til at tvinge palæstinenserne ud, end de havde været i den første del af krigen.”(Ibid s. 257)

Beboerne i arabiske landsbyer der lå i krigszonerne blev som hovedregel sendt til andre dele af landet. Da krigsaktiviteterne ophørte fik de imidlertid ikke lov til at vende tilbage. Ofte blev landsbyerne betragtet som liggende i ‘buffer zones’ og blev derfor skabt om til ‘boarder kibbutzim’, der dels skulle være jødiske bosættelser, men også tjene som bevogtningsgarnisoner langs grænserne. Den store fejl i denne forbindelse var at ingen reelt keredede sig om de arabiske landsbyboere, der ofte heller ikke fik kompensation for tabet af deres land. Efter nogen tid flygtede også de til nabolandene.

Den igangværende exodus slog også igennem i resten af landet:

“På landet var der også mange faktorer kombineret: isolation iblandt klynger af jødiske bosættelser, en følelse af at være afskåret fra arabiske centre, et savn af direktiver fra nationale arabiske ledere og en følelse af at være opgivet af de øvrige arabiske stater, frygt for jødiske angreb, rapporter og rygter om jødiske massakrer, og faktiske angreb og massakrer.” (Ibid. s. 258)

Allerede fra april 1948 blev der lagt pres på Israel for at lade de arabiske flygtninge returnere til deres jord og landsbyer. De forladte arabiske landsbyer var imidlertid hurtigt taget i brug til at huse de jødiske flygtninge fra den arabiske verden, såvel som fra Europa. Israel nægtede blankt at lade de palæstinensiske arabere der havde forladt landet returnere, dels fordi man havde brug for det eksproprierede land til den store befolkningstilvækst, dels fordi man frygtede at de hjemvendende arabere ville komme til at udgøre en stor og fjendtlig femtekolonne i landet.

I juli 1949 indvilligede Israel under pres i at tage imod 100.000 flygtninge og endvidere at optage Gaza-striben i Israel med samt dens 60.000 indbyggere og de godt 200.000 palæstinensiske flygtninge der, til sammen næsten udgjorde halvdelen af de palæstinensiske flygtninge. De arabiske stater afviste blankt tilbuddet. Det skulle være alle eller ingen; - og ingen kom altså hjem.

Der er ingen tvivl om at skønt nogle af flygtninge havde integreret sig, ville langt de fleste helst vende hjem. De arabiske nabolande havde svigtet dem totalt; dels havde de ikke kæmpet for de palæstinensiske araberes sag, dels ville de efterfølgende ikke integrere dem, men holdt dem isoleret i flygtningelejre uden mulighed for at blive absorberet i samfundet. Endvidere havde de arabiske styrker under krigen udmærket sig ved at plyndre palæstinensiske landsbyer og bydele og voldtage deres kvinder.

Den palæstinensiske flygtningesituation og lidelseshistorie skulle vise sig nyttig for de arabiske nationer. Udadtil i kampen mod fremmedelementet i den muslimske verden, Israel; og indadtil for at styrke den pan-arabiske ideologi gennem et fælles fjendebillede.

“ De ønskede at ‘rejse hjem’, og de arabiske lande - bortset fra Jordan som gav dem statsborgerskab - gjorde lidt for at absorbere dem, idet de i dem og deres fortvivlelse så et brugbart våben mod Israel. Israel nægtede at tillade dem at vende tilbage, både fordi det behøvede det forladte land og huse for de nye emigranter og fordi man frygtede flygtningens potentiale for destabilisation - så problemet fortsatte med at plage Mellemøsten, og i realiteten hele verden. (Ibid. s. 258)

Det står helt klart, at Israel bærer hovedansvaret for den palæstinensiske flygtningesituation. Imidlertid må ansvaret deles med de arabiske lande, der dels deltog i krigen for egen vindings skyld, - især Egypten og Jordan - dels fastholdt palæstinenserne i deres flygtningesituation for at kunne bruge dem som ‘vægtstang’ for den pan-arabiske ideologi og deres vedvarende krig mod Israel, som de så som et udtryk for vestlig imperialisme og indtrængen i den muslimske verden.

13. Sandheder og myter i historien

Der er så mange myter i den historiske beskrivelse af begivenhederne i Palæstina i denne periode, at det her vil være umuligt at berøre bare en del af dem. Dog skal enkelte søges aflivet her.

Den zionistiske myte om at Palæstina var et næsten mennesketomt område, der blot ventede på at ‘ejendomsfolket’ skulle returnere, må siges at være grundigt aflivet. Der var en betragtelig arabisk befolkningsgruppe i landet da jøderne begyndte deres hjemvenden.

Påstanden om, at jøderne ‘erobrede og stjal’ jorden i Palæstina må også siges at være en løs påstand, al den stund at både det ottomanske styre og de lokale palæstinensiske jordejere begejstret solgte ud af landet til de zionistiske organisationer til ågerpriser.

At den palæstinensiske flugt skulle være sket frivilligt, som et resultat af et mirakel, eller alene efter opfordring fra de arabiske ledere må også siges at være en myte. Der er ingen tvivl om at flugten blev initieret af de israelske tropper, ondsindede hviskekampagner og den heraf resulterende flygtninge-psykose - og dels af egen drift.

Trods rigelig dokumentation af begivenhederne i den ny historieskrivning, insisterer den palæstinensiske historieskrivning på at fastholde sine myter:

“ Som et resultat af den israelske aggression i 1948, blev 805.000 palæstinensere (84% af den indfødte arabiske befolkning i Palæstina) fordrevet og flygtningene mistede hjem, land og ejendom i 532 lokaliteter.”¹¹

“Mellem den 15. Maj og den 11. Juni 1948, perioden hvor de arabiske samlede hære invaderede Palæstina for at forhindre den zionistisk overtagelse; ser man at 291 - (59%) - lokaliteter blev affolket. Den arabiske intervention var ikke blot ude af stand til at genvinde palæstinensisk land, men var også ude af stand til at redde den tilbageblevne tredjedel af den Palæstinensiske befolkning.”(Ibid)

Ovennævnte citat vil ikke alene afvise den arabiske krigserklæring mod Israel, men den fastholder myten om de arabiske brødres hjælp til palæstinenserne, ligesom den kommer med påstande om deportationer, der i den størrelse ville have medført at Israel i dag skulle være helt tomt for arabere, - hvad der jo ingenlunde er tilfældet.

I det forudgående er det klart dokumenteret, at den arabiske ‘broderkærlighed’ til palæstinenserne er ren myte og at palæstinenserne også i dette forhold blev misbrugt.

---

¹¹ Abbu-Sitta, Salman: “The Feasibility of Return”. The Palestinian Exodus.

14. Konklusion

Ovenstående analyse af de to folks lidelseshistorie og flygtningesituation demonstrerer mange lighedspunkter, men også en del forskelle.

Især springer den tætte forbindelse mellem de to folks lidelseshistorie og situation som flygtningefolk i øjnene - og ikke mindst det gensidige ansvar for disse lidelser.

Zionismens fremkomst og den begyndende hjemvenden af det jødiske folk til dets historiske hjemland var et direkte resultat af en europæiske antisemitisme, hvis højdepunkt var et forsøg på en 'industriel' udryddelse af folket - et genocide. I takt med etableringen af den jødiske stat i Palæstina og i kraft af de to folks lige legale krav på området og begges afvisning af det andet folks ret, flettedes de to folks skæbner uløseligt sammen. Den arabiske reaktion på den jødiske samfunds- og statsdannelse blev at styrke den antisemitisme der allerede eksisterede implicit i *dhimitude*-konceptet. Resultatet blev en arabisk-jødisk flugt til netop Israel. Den således øgede indvandring af jøder til området - koblet med delingsplanen - kastede palæstinenserne ud i en nær-krig, der bedst kan beskrives som borgerkrig. Den arabiske/palæstinensiske krig mod Israel, der skulle have ført til en erobring af landet og til at jøderne blev tvunget ud af området resulterede imidlertid i at palæstinenserne mistede det land de allerede havde og at 'folket' blev til et flygtningefolk. Den israelske afvisning af palæstinensernes ønske om at vende hjem skyldtes i høj grad behovet for land til de flygtede arabiske jøder. **Således blev løsningen på det jødiske flygtningeproblem starten på det palæstinensiske. De to folks skæbner er således knyttet så tæt sammen, at løsningen på det ene folks lidelseshistorie fører direkte til det andets. Og begge folk bærer en stor del af ansvaret for hinandens lidelser.**

Det er således klart at begge grupper har været udsat for en uanstændig marginalisering og diskrimination i deres respektive hjemlande. Palæstinenserne blev således udelukket fra den voldsomme økonomiske og sociale udvikling, der blev den direkte følge af den zionistiske foretagsomhed. Samtidig mistede de deres hjem og jord, dels som følge af at deres egen korrupte elite solgte ud af jord, der allerede var forpagtet, dels som følge af den krig de selv bærer et medansvar for.

Den jødiske situation i den arabiske verden var, ved sammenligning, ulige værre, idet de ikke blot var marginaliserede og diskriminerede imod, men var helt uden menneskerettigheder som vi i dag forstår dem. Deres eksistens var gjort afhængig af deres muslimske medborgeres velvilje og egen evne til at betale sig til 'eksistens'.

For både de palæstinensiske og de jødiske flygtninges vedkommende gjaldt at flugten skete dels 'frivilligt' - som følge af diskrimination og marginalisering, og ikke mindst af angst for fremtiden, dels 'ufrivilligt' som følge af organiserede deportationer.

Det står klart, at Israel bærer et reelt, direkte ansvar for den palæstinensiske flygtningesituation, men ligeså klart står det at ansvaret ikke alene er Israels. Således må den Arabiske Liga påtage sig et ansvar, ligesom Mandatstyret, der 'forærede' to tredjedele af Palæstina Mandatet til en saudi-arabisk familie (Transjordanien) og således umuliggjorde en retfærdig deling af Palæstina også må påtage sig et ansvar. Endvidere må palæstinenserne påtage sig et ansvar for at have kastet regionen ud i den krig, der kostede dem det land de kunne have fået. De to situationer adskiller sig meget ved flugtens umiddelbare konsekvens: Hvor den jødiske flugt blev en flugt 'hjem', idet det jødiske hjemland stod parat til at modtage og absorbere flygtningene, blev den arabiske flugt til en flugt 'hjemmefra', hvor den arabiske verden nok modtog dem, men isolerede dem og gjorde dem til instrument for den pan-arabiske ideologi. Hvor den jødiske lidelseshistorie sluttede kort efter flugten, er den palæstinensiske endnu ikke færdig. De palæstinensiske flygtninge står i dag i et ingenmandsland: De arabiske værtslande vil ikke have dem og Israel hverken kan eller vil repatriere dem.

Der kan ikke herske tvivl om, at de to folk har tilført hinanden store lidelser, - eller at tredjelande har haft et stort medansvar for disse. Skal der imidlertid være nogen som helst

mulighed for at afslutte disse lidelser og skabe en varig og levedygtig fred i Mellemøsten, er det imperativt, at ansvaret for de gensidige lidelser erkendes, at man tager det på sig og udsoner det - og forsoner sig. Alle involverede parter må gennem denne proces for at den skal kunne lykkes. Skal en sådan proces kunne gennemføres, må de enkelte lande gennemføre en afmytologisering af deres nationale historie og befolkningerne må bredt gennemgå denne smertefulde erkendelses- og ansvarliggørelsesproces.

I dette essay har der været gjort forsøg på at punktere en række af de myter der står i vejen for erkendelse, men der er mange flere der må belyses. Som det vil kunne ses af dette essays kilder er man i gang med at afmytologisere de nationale historier og i Israel er man ved at skrive nye historiebøger til såvel folkeskoler, som gymnasier og universiteter.

Med disse tiltag, - hvis de eller bliver ført konsekvent ud i livet - er der, atter engang, håb for fred.

